

Fra skolefravær til skolenærvær

Erfaringsdeling
fra PPT

Skolenærvær 2020

Konferanse Harstad 13.-14.02.20

Liv-Jorunn Karlsen – enhetsleder PPT
Wenche L. Roksøy – PMTO-terapeut
Wibeche A. Ingebrigtsen – Ped.psyk. rådgiver

Vårt møte med skolefravær

- * 2018:
 - * økning i skolefravær
 - * ulik håndtering
 - * ulik forståelse og kunnskap om skolefravær
- * Fagdag lokalt med skoleledere og PPT
- * Skolevegringskonferansen på Gardermoen 2018
- * Arbeidsgruppe som skal utarbeide felles prosedyre for alle skoler i kommunen

Vårt møte med skolefravær

- * 2019:
- * Fellesprosedyre - **Fraværsrutiner i Harstad-skolen**
<http://dk/eknet/docs/pub/DOK02793.pdf>
- * **Nærværsteam v/PPT**
Hovedmål: jobbe målrettet i saker med skolefravær
 - 1) Kartlegge den enkeltes situasjon for å sette miljøet rundt i stand til å forstå situasjonen
 - 2) Utarbeide egnede tiltak – hver sak er unik
 - 3) Tett oppfølging underveis
- * 2020:
- * **Rutiner for oppfølging av fravær hos elever** – flytskjema på kommunens hjemmeside

Fire av ti skoler har ikke rutiner for skoleelever som blir lenge borte

Froydis Braathen

– At så mange skoler ikke har rutiner for å følge opp elever som har vært borte lenge, er alvorlig, mener kunnskapsminister Trine Skel Grande (V). Hun vil vurdere et nasjonalt dataregister for skolene.

Ti prosent av norske elever har et fravær på mellom 10 og 30 dager pr. skoleår, og fire prosent har et fravær på mer enn 30 dager, ifølge en kartlegging fra Utdanningsdirektoratet.

Det er likevel bare litt over halvparten av skolene som har særlige rutiner for å ivareta elever som kommer tilbake etter lengre tids fravær, viser rapporten Spørsmål til Skole-Norge utarbeidet av NIFU. Fire av ti (41 prosent) av skolelederne svarer at de ikke har egne rutiner for dette, mens én av ti (12 prosent) svarer at de er usikre.

– **Må kartlegge årsakene**
Kunnskapsminister Trine Skel Grande (V) synes ikke det er bra nok og mener det er nødvendig at alle skoler har et godt system for elever som har vært lenge borte.

– At så mange skoler ikke har rutiner for å følge opp elever som har vært borte lenge, er alvorlig. Det er viktig at skolene kartlegger årsakene til lengre tids fravær og hvordan elevene best kan ivaretas når de kommer tilbake på skolen. Nettopp derfor er det viktig å ha gode og

Aftenposten

Aftenposten skrev 17. januar om elever som er skolevegrevne.

Rapporten viser hvor viktig det er å få på plass en oppfølgingsplikt og veileder

”

Kunnskapsminister Trine Skel Grande (V)

enkle rutiner som skolene skal følge, sier Skel Grande.

Innfører oppfølgingsplikt
Regjeringen har vedtatt å innføre en oppfølgingsplikt for skolene. Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å utvikle en egen veileder med tydelige retningslinjer til skolene for oppfølging av fravær, og særlig av elever med høyt fravær eller langtidfravær.

– Rapporten fra Utdanningsdirektoratet viser hvor viktig det er å få på plass en oppfølgingsplikt og veileder, sier Skel Grande.

Nasjonalt datasystem
Grunnskoler er pålagt å føre fravær, men det er ikke etablert et landsdekkende system for registrering.

Da Aftenposten for jul skrev om Herman som hadde vært borte fra skolen i to år, sa Trude Havik, førsteamanuensis ved Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger, at Norge bør ha et felles nasjonalt register for elevers fravær. Et slikt system har de blant annet i Danmark.

Registeret kan hjelpe skolene til å fange opp elever med begynnende problematisk fravær og kan dermed sette inn tiltak tidlig, mener forskeren.

Skel Grande sier hun ønsker å se på muligheten for et nasjonalt datasystem og viser til det som er innført i helsesektoren.

– Dette er en av ringene jeg ønsker å vurdere. I helsesektoren har vi fått til gode nasjonale datasystemer, som ivaretar personvernet. Et slikt system bør vi også se på for Skole-Norge, sier Skel Grande.

Aftenposten 07.02.20

Til kamp mot skolevegring:

• Hjemmebesøk • Råd til foreldre

Frøydis Braathen

I Rogaland og Trøndelag testes det ut om spesialteam kan stoppe ugyldig fravær tidlig.

Det tar for lang tid før skolen og kommunen avdekker høyt fravær, og i flere tilfeller igangsetter man ubensiktsmessige tiltak, sier Mathilde Tybring-Gjedde (H) i Undannings- og forskningskomiteen.

Etter at Aftenposten skrev en sak om Herman som ikke har gått på skolen på to år og en rapport om at barn med skolevegring bør meldt til barnevernet, har hun sendt en interpellasjon til statsråden, der hun spør hva regjeringen vil gjøre med denne typen alvorlig fravær.

- Det er veldig stor forskjell på hvilke rutiner kommunene og skolene har for å følge opp elever med fravær. Vi må stille krav om at alle kommuner har en oppdatert fraværprotokoll, sier Tybring-Gjedde.

Vi må stille krav om at alle kommuner har en oppdatert fraværprotokoll

”

Mathilde Tybring-Gjedde (H)

25/1-20

Det finnes ingen nasjonal oversikt over hvor mange barn som ikke går på grunnskolen. Kunnskapsdepartementet har i et oppdragsbrev til Undanningsdirektoratet bedt om en egen veileder med tydelige retningslinjer til skolene for oppfølging av fravær, og særlig av elever med høyt fravær eller langtidfravær.

Tybring-Gjedde har flere forslag til tiltak, blant annet at skolene bør gå gjennom fraværserfaringen minst én gang i halvåret. Blant annet også skolene må utvikle handlingsplaner, foreldreveiledning og kartleggingsmøter med foresatte og elever ved alvorlig fravær.

- Det er åpenbart at vi må ta noen grep for å sikre at barn og familier får bedre oppfølging. Hjelpsteamene må ikke mistenklagge, men arbeide sammen med familien for å unngå at barnas fravær og følelse av isolasjon øker, sier Tybring-Gjedde.

- Tidlig nok oppfølging viktig

Trude Håvik, forsker ved Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger, mener flere av forslagene er gode, men er redd de ikke vil føre til tidlig nok oppfølging.

- Jeg synes disse tiltakene høres fornuftige ut, men den største utfordringen er å oppdage fravær tidlig og sette inn tiltak tidlig nok. Da kan vi ikke bare ha en oppfølgingsplikt kun ved alvorlig fravær, da har det allerede utviklet seg langt i en negativ retning, sier Håvik.

I samarbeid med forskere i Nederland og Tyskland og Jo Magne Ingeil ved NTNU arbeider hun med en studie, der de tester ut etablering av fraværsteam ved skoler i Rogaland og Trøndelag.

Skolefraværsteamene består av ansatte ved skolene lærere, ledelse, sosialarbeiter, miljøterapeuter, som sammen med personer med annen kompetanse, for eksempel ansatte fra PP-tjenesten og helsepsykiatere, skal følge med på fraværet til elevene og sette inn ulike tiltak.

- Jeg synes alle skoler bør ha fraværsteam. De kan sikre at skolene arbeider forebyggende og ikke bare kommer inn når elever har alvorlig fravær, sier Håvik.

Fraværsteamene skal operere på tre nivåer:

► Et universalmål, der de blant annet skal sikre at lærere registrerer alt fravær og at det holdes oversikt over fraværet til alle elever.

► På det andre nivået skal fraværsteamene sørge for at det settes inn tiltak overfor elever som viser begynnende tegn til fravær, de som er i risikozonen.

► Det tredje nivået omfatter elever som allerede har et alvorlig høyt fravær. Her skal det settes inn mer intensive tiltak, og barnet skal henvises videre hvis det trenger utredning og behandling.

Håvik sier fraværsteamene ikke skal gjøre jobben alene, men sikre at skolene jobber systematisk med fravær.

- De skal følge med på alle typer fravær, enten det handler om skolevegring, som ofte innebærer angst og reddsel for skolen, men også skulek og annet ugyldig fravær.

Håvik mener dessuten det er nødvendig med et Nasjonalt fraværregister, slik de har i Danmark. Hun synes det er for sjelden å sjekke fraværet én gang i halvåret.

- Det er nødvendig ukentlig eller hver 14. dag, mener hun.

Vi handler ved:

3 timer

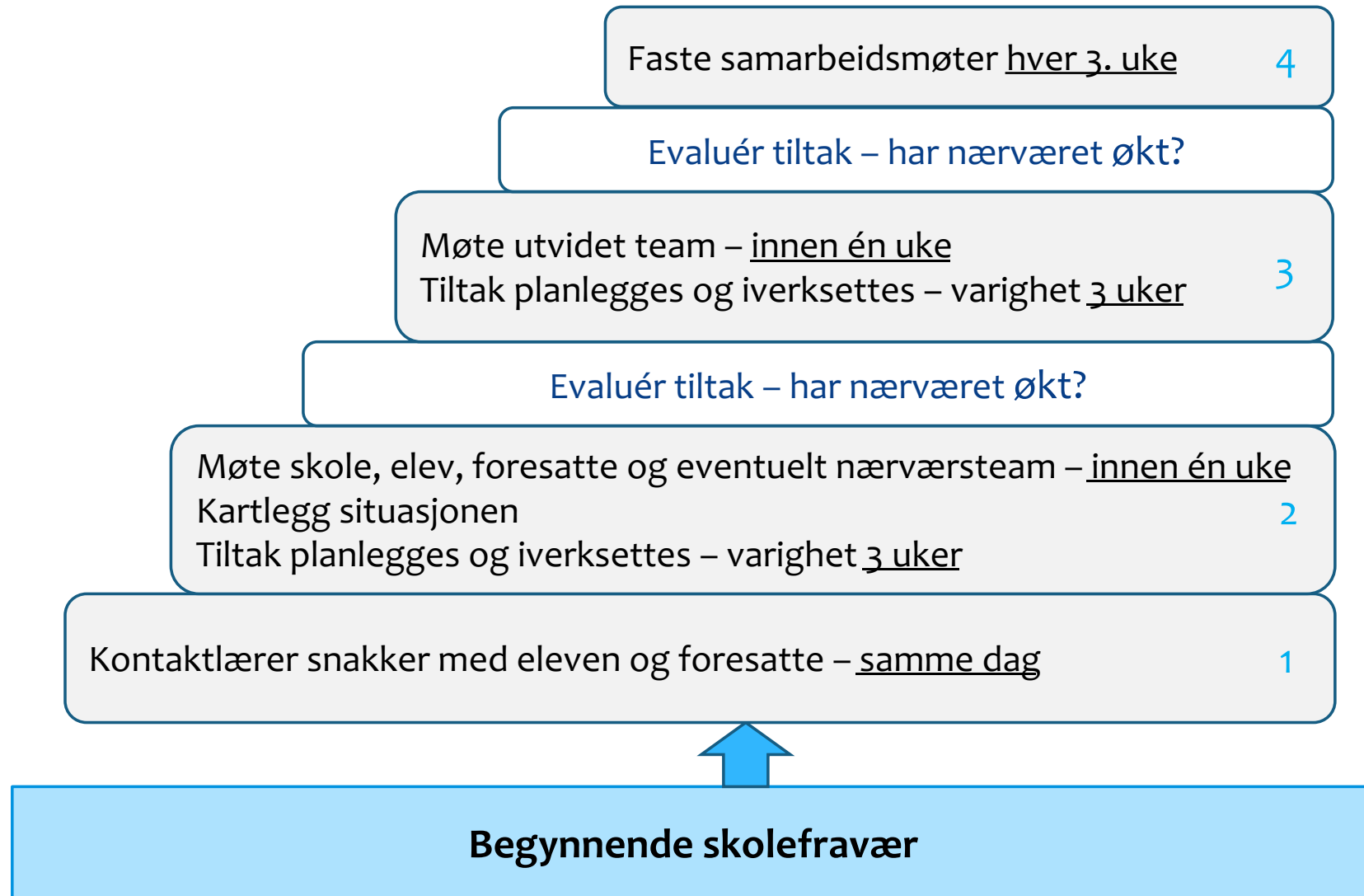
3 dager

3 ganger
for sen

Skolen vurderer hver måned

Tiltakstrapp

Tverrfaglig samarbeid

Før: Hva skal til for at eleven skal gå på skolen?

- * Omfattende fravær over år
- * Adferdsendring
- * Krav og forventinger fra omgivelsene
- * Bekymringsmelding til BV
- * Skolebytte
- * Stenger seg inne på rommet
- * Alle følte seg hjelpeløs

Nå: Hva skal til for at eleven skal ha det bra med seg selv?

- * Tiltak skulle ta utgangspunkt i trygghet, relasjon og mestring.
- * Skolen tar initiativ til å etablere en tverrfaglig nettverksgruppe.
- * Felles plan for opptrapping og gradvis tilbakeføring.
- * Trinn en var å mestre hverdagen hjemme og innarbeide rutiner.
 - * Vekking, stå opp, stelle seg, spise frokost og lese sms fra skolen.
 - * Parallelt jobbe med klassen.

Vi fikk det til!

Nærværsteam

Wenche Lind Roksøy

wenche.roksoy@harstad.kommune.no

97 99 92 03

Wibeche A. Ingebrigtsen

wibeche.ingebrigtsen@harstad.kommune.no

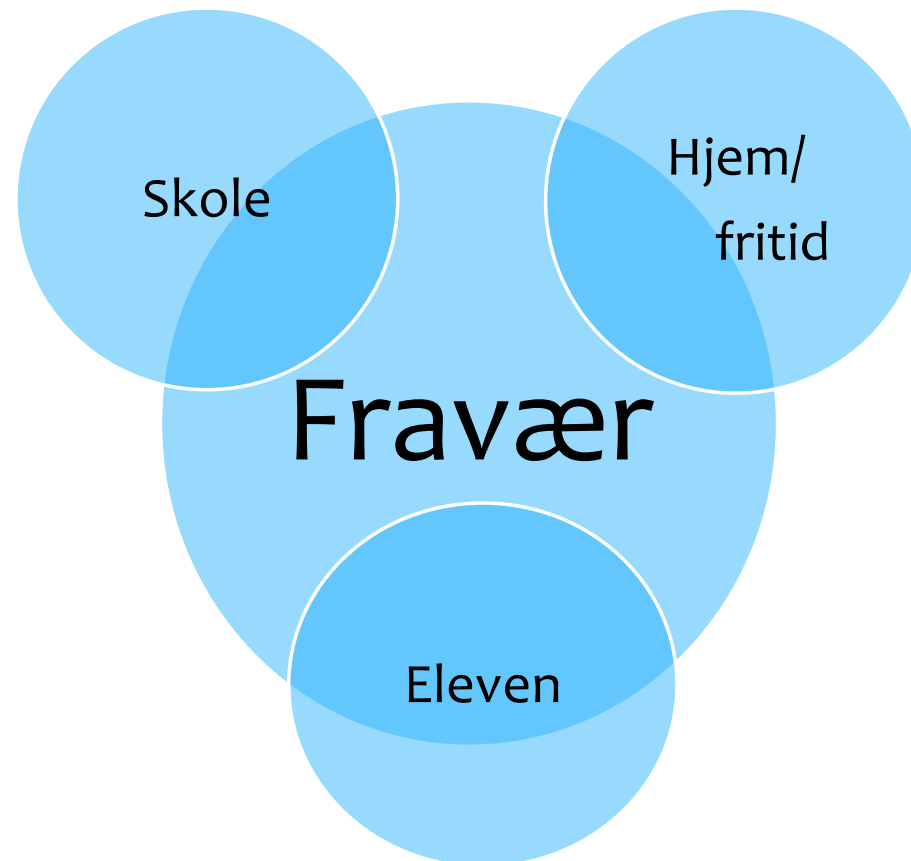
97 99 92 16

Vår forståelse av fravær

Skolefravær er et symptom på at noe i elevens liv er vanskelig.

Skolefravær ut fra tre dimensjoner:

Elevstemmen

Eleven som kom tilbake...

- * Sett
- * Hørt
- * Følte seg velkommen
- * Noen sa hei
- * Fikk smil
- * Opplevde at noen brydde seg

Andre elever med fravær

«Jeg hater livet
mitt»

«Ingen
forstår
meg»

«Det nytter ikke
å si ifra, de hører
ikke på meg
likevel»

«Det ble ikke
annerledes/bedre»

«Jeg stoler ikke på de
voksne»

Elevens råd til læreren

«Se meg» gjennom blikk, smil, vennlige ord, nikk, klapp på skulderen, tommelen opp.

Hold kontakten ved fravær gjennom f.eks. SMS, beskjeder hjem om klassens aktiviteter faglig og sosialt.

Vis tålmodighet (skjul utålmodighet inni deg).

Vis at du har tro på meg.

Vær bevisst ditt kroppsspråk.

Bruk humor, by på deg selv, ikke bli så alvorlig.

Undre deg sammen med meg.

Kutt ut «hvorfor»; «Hvis jeg visste det, eller hadde hatt et enkelt svar, ville jeg kunne gjort noe med det for lenge siden».

A large, light blue thought bubble with a black outline, containing text. It has three smaller circles at the bottom left, suggesting it is a thought bubble. The text inside is centered and reads: "People talking without speaking", "People hearing without listening", and "Simon & Garfunkel".

“People talking without speaking

People hearing without listening”

Simon & Garfunkel

Elevens råd til foresatte

Vær tålmodig, ikke gi meg opp!

Ikke snakk om skolen «hele tiden».

Snakk sammen med meg om hva jeg opplever som mas.

Vær stabil i stemningsleie, ikke følg opp- og nedturene til meg. Jeg trenger at noen opprettholder balansen og holder motet/humøret oppe.

Elevens råd til hjelpere

Vær tålmodig

Sett deg inn i min situasjon

Ikke spør «**hvorfor**» jeg ikke går på skolen.

Finn tiltak sammen med meg som gjør at jeg kan gå på skolen

Kartlegging av eleven

Eleven gir «fyll» til boksene med farge eller angir med prosent i hvor stor grad hvert område oppleves som vanskelig. Bruk samtaleguide/punktguide og notatark i samtalen.

Fag

Skole

Venner
Sosialt
Fritid

Tanker
og
følelser

Helse

Hjemme-
forhold

Mat og
søvn

Meg selv

Annet

Lite fyll – små vansker

Mye fyll – store vansker

Viktige tiltak fra støtteapparat rundt (foreldre, lærere, skolehelsetjeneste, 1. og 2. linjetjeneste) :

- * Trygghet, trygghet, trygghet
- * Raske reaksjoner og hyppig oppfølging
- * Samarbeid
- * Være i takt med eleven
- * TRO

Skole – hjem samarbeid

Et arbeid med eleven er betinget av at det er god kontakt med hjemmet.

Foreldre kan kanskje oppfattes urimelig, uforståelig, og kanskje ikke nødvendigvis slik vi «skulle ønske», men fordi de har emosjonelle bånd knyttet til sine barn, kan de handle ut fra hva de tror er til beste for barnet, uten at det nødvendigvis er det.

Lærerstemmen

- * Ønsker kunnskap til personalet
- * Vil gjerne vite hva eleven selv sier/mener – hva skal neste mål være?
- * Trygt å ha noen støttespillere å drøfte med

Igangsatte tiltak

- Kamerautstyr m/lyd rigget i klasserommet og hjemme, for å følge undervisning/aktiviteter
- Egen assistent som former dagen etter elevens motivasjon og interesse
- Sender jevnlig SMS til eleven/foresatte for å opprettholde kontakt og fortelle om hva som skal skje
- Voksen fra skolen drar hjem for å samtale eller hente eleven
- Lærer åpner skolen på ettermiddagstid for at eleven skal øve på å være på skolen
- Klasse skriver brev til eleven, eleven opplever ikke å være glemt
- Kort signert av lærer liggende på pulen: «Jeg skal ikke lese høyt»

Læreren er den viktigste faktoren til et godt læringsmiljø og for at enkeltelever skal kunne vokse i sin læring og sosialt.

Balansegang

- Eleven har rett og plikt til grunnskoleopplæring
(Jf. § 2-1 Opplæringslova)

- Eleven har en individuell rett til et trygt og godt skolemiljø
 - Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lære kandidat.
- (Jf § 9 A-2 og 1-3 Opplæringslova)

Foreldrestemmen

- Hva skal jeg gjøre?
- Skal jeg presse eller gi etter?
- Kan barnet delta på fritidsaktiviteter når det ikke er på skolen?
- Barnet mitt ligger i fosterstilling på rommet sitt.
- Barnet kaster opp når det nærmer seg skolen.
- Allerede når jeg våkner kjenner jeg stemninga i hele kroppen, kommer han til å gå på skolen i dag?

Nyttige tiltak

- Tid
- Ta bort lekser eller krav om skolearbeid (muntlig/skriftlig eksponering)
- Tett dialog med lærer/sentral voksen
- Trappetrinns-modell
- Kontakt med fylket/ 3. linjetjeneste

Hva har vært savnet?

- Kompetanse, tydelig planlegging
- Tilstrekkelig planer ved overganger, overgangsrutiner og forutsigbarhet
- Koordinerende hjelp
- At skolen tar kontakt
- Samtalepartner til foreldre; noen å «lufte vettet» med
- Informasjon på foreldremøter
- Tidlig inn
- Sosial tilhørighet

Så langt har kommunen kommet i fraværsarbeidet:

- * Fraværsrutiner i Harstad-skolen
- * Rutiner for oppfølging av fravær hos elever
- * Fravær er fast punkt på hvert tverrfalige team (alle skoler)
- * Nærværsteam hos PPT er etablert
- * Det er søkt om prosjektskønnsmidler for å jobbe interkommunalt fra skolefravær til skolenærvær.

Harstad kommune

Etablert ei arbeidsgruppe: kommunalsjef for oppvekst, skolesjef, barnehagesjef, barnevernssjef, sjefshelsesykepleier, kommuneoverlege, kommunepsykolog, enhetsleder PPT koordinator Familiens hus og Nærværsteam.

Formål: Kommunen skal møte fraværsproblematikk helhetlig

Oppgaver: Kompetanseheving og informasjon

Manual

Gode overgangsrutiner

Hva mener vi trengs videre:

- * Kjennskap til og bruk av «Rutiner for oppfølging av fravær hos elever»
- * Forebyggende arbeid for å bli nærværsskole
- * Etablere og videreføre tverrfaglig samarbeid
- * Øke kompetanse
- * Skape en TRYGG skolearena
- * Lytte til eleven
- * **ÅPENHET**

Foreldregrupper
De håpefulle

De håpefulle

- Møteplass for foresatte til elever som har/ har hatt fravær (grunnskole og videregående alder)
- Kjenner seg alene
- Mislykket
- Fordommer og skam

Mål for gruppa:

- hente inspirasjon, dele nyttige erfaringer, delta i et miljø som om mulig kan bidra til utvikling i egen situasjon

En fars historie

Vi arbeider videre med fokus på
Trygghet Tid Tålmodighet
Tusen takk for oppmerksomheten!